Anul al 55-lea

EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. No. 120.288/932

Nr. 174 Luni 27 Iunie 1938
14 Pagini

ASOCIAȚIA „ASTRA" SIBIIU

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN ȚARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Timbrul judiciar

M. S. Regele a semnat decretul prin care taxele benevole judecătorești se înlocuesc cu timbre judiciare mobile, emise de ministerul justiției și aplicate asupra tuturor actelor și faptelor juridice, impuse prin legea timbrului.

Decretul statornicește scara și modalitățile de aplicare a acestor timbre, confecționate de stat și vândute prin Casa autonomă a monopolurilor.

Prin desființarea taxelor eforiilor judiciare și a celorlalte taxe în ființă la judecătorii, se înlătură multe contraziceri și nepotriviri, unificându-se, printr'un cuantum stabilit prin decret, pe toată țara.

Fondul realizat din venitul timbrului judiciar va servi exclusiv nevoilor justiției: cheltueli și personal strict necesare la instanțele judecătorești, înzestrarea acestor instanțe cu biblioteci și mobilier, pentru reparațiuni, pentru construirea sau procurarea de localuri proprii ministerului justiției și Curții de casație, etc.

Decretul prevede o amănunțită precizare a felului cum se va administra fondul, cum se vor ordonanța sumele pentru cheltueli, cum se vor angaja lucrările și cum se va face controlul de către comisiunea compusă din 3 magistrați și un director din ministerul justiției.

O țară în plină refacere are însă nevoi urgente, în afară de cele generale, care nu pot fi acoperite decât grație unor măsuri speciale, de circumstanță, pe care le suportă doar cei cari recurg la oficiile respective ale instituțiilor emițătoare.

S'au făcut multe lucruri bune, pe terenul constructiv, cu acest sistem pe care îl considerăm provizoriu și care, bine administrat și bine condus, poate da rezultate satisfăcătoare pentru țelul imediat.

Dând mijloacele materiale, cerute de o bună distribuire a justiției, îngrijind să avem localuri cuviincioase și încăpătoare, plătind personalul suplimentar strict necesar instanțelor judecătorești, contribuim la acea operă mare a accelerării justiției, care a format preocuparea tuturor dregătorilor cari au trecut pe la departamentul dreptății.

Țăran din județul Sibiu

MARIA DRĂGAN-CABADAIEF
(Expoziția din sala „Universul")

Cartea științifică

de prof. CHR. MUSCELEANU

„Luna Cărții" a început de eri dimineață în palatul construit pe locul pe care se găsesc de atâția ani fundațiile viitoarei clădiri a Senatului Țării.

S'au rostit cuvântări frumoase, înălțătoare și la sfârșit ca de obicei M. S. Regele într'o cuvântare înălțătoare a arătat atât de clar și de frumos gândurile care-L călăuzesc pentru realizarea „apărării sufletești și a oțelirii culturii române".

M. S. Regele, *din primul moment, într'o cuvântare ținută acum câțiva ani spunea:* „Vreau să fiu Voevodul științei și culturii românești". *Iar altă dată spunea:* „Legătura Mea cu oamenii de știință, cu Universitățile noastre este indisolubilă. Voi urmări ori și când cu cel mai viu interes și cu cea mai caldă pasiune lucrările care se fac aci și progresele pe care toți, profesori și studenți, le vor realiza. In acest sentiment să-Mi îngăduiți să vă spun cuvântul de caldă colaborare". *(Din cuvântarea ținută la Universitatea din Cluj cu ocazia jubileului de 10 ani).*

In câțiva ani Majestatea Sa *a înfăptuit printr'o caldă colaborare progresul cultural care apare evident pentru toți cei care vizitează „Expoziția Cărții". In special Fundațiile Regale aduc un bogat material elaborat în ultimii ani.*

In vitrina editurei Scrisului Românesc am dat de câteva cărți didactice: Botanică, Geologie, Anatomie și Zoologie de prof. Borza, etc., stau timide printre atâtea cărți care reprezintă eforturile minții românești.

In vitrina editurii „Universului" se mai găsesc expuse cele trei volume publicate de mine, „Energie, Ma-

(Continuare in pag. 2-a)

Sandjakul Alexandretta

XX

Știrile asupra negocierilor ce se urmează între Franța și Turcia, cu privire la chestiunea Sandjakului Alexandretta, sunt din ce în ce mai optimiste. Relațiile de bună prietenie dintre cele două țări vor ieși astfel neștirbite și obiectivul acestei prietenii, care este menținerea păcii, va putea fi mai departe urmărit printr'o colaborare sinceră și leală ca și în trecut.

Chestiunea Sandjakului are un caracter cu totul special. Teritoriul Sandjakului face parte din ansamblul teritoriilor puse de Societatea Națiunilor sub mandat francez. Acceptând mandatul sirian, Franța și-a luat, incontestabil, atât față de Societatea Națiunilor, cât și față de populațiile din acele regiuni, răspunderi pe cari nu le poate nesocoti. Totuș, în dorința ei de a-și exercita acest mandat în spiritul cel mai larg, Franța, prin acorduri speciale, a acceptat importante concesiuni în deosebi față de Turcia. Astfel, în August 1937, Franța a încheiat cu guvernul din Ankara un tratat de garanție prin care se stabilește integritatea teritorială a Sandjakului și se recunoaște Turciei, sub diferite condițiuni, dreptul de a coopera la menținerea ordinei interne a Sandjakului. Pe de altă parte, Sandjakul Alexandretta se bucură de un statut care-i acordă o largă autonomie. Vecinătatea lui cu Turcia și marele număr de locuitori de origină turcă explică interesul deosebit pe care guvernul din Ankara îl poartă celor ce se petrec în această parte a teritoriului sirian.

De unde s'a iscat diferendul actual?

După statut, puterea legislativă a Sandjakului este încredințată unei adunări alească sub supravegherea unei comisiuni delegată de Societatea Națiunilor. Guvernul din Ankara pretindea ca majoritatea acestei adunări legislative să fie turcă, întrucât, după el, majoritatea populației ar fi tot turcă. Statisticile însă, se pare că nu arată decât o proporție de aproximativ 40 la sută pentru populațiunea turcă, din Sandjak. Prevederile cu privire la rezultatul alegerilor acordă turcilor tot o proporție de aproximativ 40 la sută din numărul total al celor aleși.

Campania electorală s'a desfășurat cu multă violență. Alegerile au început în primele zile ale acestei luni și ele au trebuit să fie suspendate timp de cinci zile, din cauza incidentelor grave și a ciocnirilor sângeroase care s'au petrecut. S'a proclamat starea de asediu și puterea a fost trecută în mâinile autorităților militare. Față de această situație, guvernul din Ankara pretinde ca, în virtutea acordului din 1937, să colaboreze la restabilirea ordinei și la menținerea ei și forțe militare turce.

Negocierile sunt în curs, și sunt toate șansele ca ele să ajungă la un nou și definitiv acord între Franța și Turcia. Importanța amiciției franco-turce pentru securitatea în Europa mediteraneană și orientală nu scapă nici uneia din părți și de aceea se poate spera că în curând acordul va fi încheiat. Guvernul francez, încă din Martie trecut, a manifestat dorința de a ajunge la o înțelegere cu Turcia, cu un caracter mai general. Printre proectele destinate să completeze tratatul din 1937, se sugera, din partea franceză, un acord între statele majoare ale celor două țări, o convenție de fruntarie turco-siriană și un tratat de amiciție franco-turc cu un caracter cât mai larg. Guvernul francez este convins că realizarea acestor proecte și stabilirea acordului definitiv depind de bunăvoința Turciei, întrucât el este gata, după cum a dovedit-o chiar cu prilejul pregătirii alegerilor în curs, la cele mai largi concesiuni. De altfel, acum câteva zile, d. Bonnet, cu prilejul unui banchet oferit de ziariști străini, și-a anunțat și intenția de a vizita în curând Ankara.

Ploae torențială și grindină în Prahova

Câmpina, 24 Iunie

Astăzi la ora 4 jum., s'a abătut asupra comunelor Bobești, Mislea, Telega și Cătunu-Slobozia, o ploaie torențială, însoțită de grindină de mărimea unei alune, distrugând, în parte, semănăturile și pomii fructiferi.

In corpul ziarului:

De ce e scumpă viața?

— La marea anchetă a noastră, răspunde astăzi d. C. Iosifescu, președintele Camerei de comerț din Ploești —

CENZURA

de BRĂTESCU-VOINEȘTI

Incep prin a declara că pe mine nu mă supără de loc existența cenzurei. E adevărat că scriu foarte rar și că aceasta ar putea îndeajuns explica nepăsarea mea, deși unele articole, publicate în **„Universul"** sub titlul **Huliganism** și apărute în urmă în volum, cuprindeau critici aspre ale cârmuitorilor din vremea când cenzura exista, și totuși niciodată nu mi s'a suprimat, nici măcar un cuvânt din acele articole.

Argumentul de căpetenie, pe baza căruia se susține că cenzura e o instituție odioasă și extrem de vătămătoare, este că ea suprimă dreptul, ba chiar **datoria** pe care o are orice cetățean conștient de a-și exprima părerea asupra modului cum sunt conduse treburile țării și neamului său și de a semnala greșelile și abuzurile ce se săvârșesc de conducători, — sau în rezumat: că cenzura este nesocotirea și nimicirea valorii criticei.

Ei bine, eu mărturisesc fără codire că nu cred în valoarea curativă a criticei. Sunt om bătrân, ajuns aproape de poarta de ești din viață; în tot răstimpul, de când am învățat să citesc și până astăzi, am citit, ca și fiecare din dvs., cetitorii, grozav de asprele critici prin care presa politică a partidelor și presa așa zisă **independentă** înfierau acțiunea celor ce se succedau la cârmuirea treburilor țării.

Invinuiri îngrozitoare, sprijinite pe probe zdrobitoare de evidență, s'au adus prin ziare împotriva unora din cei care ne-au cârmuit; tot atât de grave învinuiri li s'au aruncat în față de pe tribuna Parlamentului, cu amenințarea că la căderea dela putere vor fi băgați în temniță — și totuși la schimbarea regimului, sub motivul **destinderii luptelor politice**, nici o măsură nu s'a luat împotriva lor și toată evidența jafurilor de care fuseseră învinuiți nu i-a împiedecat de a redeveni miniștri.

Am tras din constatarea acestei realități, pe care mimeni nu o poate tăgădui, nu numai învățământul puținei valori a criticei, dar și pe acela că o asemenea stare de lucruri e de o mie de ori mai vătămătoare decât cea mai aspră cenzură.

Cu toate acestea, recunosc că cenzura preventivă a scrisului poate fi un lucru foarte supărător. Inchipuiți-vă un om cu situație socială însemnată, la care a ajuns printr'o muncă cinstită și dusă fără preget, timp îndelungat, un medic sau un inginer distins, un profesor universitar sti-

(Continuare in pag. 2-a)

Marea reformă

de I. VION

Ministrul economiei naționale, d. M. Constantinescu, drept preludiu al „curățirii" radicale dela cooperație, a dat o decizie referitoare la stăvilirea numărului, lăcomiei și abuzurilor, membrilor din consiliile de administrație ale diverselor întreprinderi din câmpul rentabil cooperatist.

Erau 145 de locuri pentru „specialiști" cărora ministrul ECONOMIEI naționale le stabilește un minimum de economie:

1) nu se va mai plăti remunerație fixă lunară de nici un fel membrilor din consiliul de adminstrație, comitetul de direcție sau cenzori. Ei n'au drept decât la jetonul de prezență și cheltueli de deplasare în provincie;

2) nu se vor mai întreține de instituțiuni automobile pentru folosința membrilor din consiliul de administrație sau din direcțiune;

3) nu se vor mai plăti telefoanele dela domiciliu și abonamentele pe C. F. R. pentru membrii consiliului de administrație.

Aceste măsuri admirabile, mici în aparență, ar putea fi pentru stat sursa unor venituri de multe sute de milioane anual, dacă s'ar generaliza la toate instituțiile cari mânuesc banul public și cari sunt secătuite de această plagă a consiliilor de administrație.

La o instituție de stat vizitată recent, d. ministru al economiei naționale a avut surpriza să constate că doi foarte modești funcționari își aranjase — cu acte în regulă — salarii de 80 și 90 mii lei lunar!

Pe lângă aceste salarii fixe ei erau în nenumărate consilii de administrație ca delegați ai acelei instituții.

Sunt „granguri" cari au 8—10 delegații de acest fel și cari pe lângă leafa pe care o iau dela stat își mai alocă singuri, fără nici o muncă și fără vre-o pricepere specială, încă o sumă care face de 4—5 ori cât leafa respectivă!

De aceea generalizarea fără întârziere a măsurei ad-

(Continuare in pag. 2-a)

Moartea mamei Reginei Angliei

Știrea morței contesei Cecilia Strathmore, mama Reginei Elisabeta a Angliei, a produs o adâncă impresie.

Fiică de pastor, lady Strathmore și-a consacrat întreaga ei viață educației copiilor ei. Inzestrată cu însușirile cele mai distinse, plină de bunătate, ea era considerată ca o mamă model. Modestia care o caracteriza a apropiat-o și mai mult de sufletul poporului britanic de care ea nu s'a îndepărtat nici o dată cu tot rangul social superior din care făcea parte. Dealtfel, scoțiană de origine, fiica pastorului Charles Cavendisch Bentick era pătrunsă de acea concepție a poporului scoțian, pentru care nu există diferențe de rang social și pentru care o comunitate scoțiană formează dela cel mai modest slujbaș până la șeful casei o mare familie. In acest spirit lady Strathmore și-a educat copiii.

Durerea nemărginită care stăpânește astăzi sufletul Reginei Elisabeta, care are un adevărat cult pentru distinsa ei mamă, este împărtășită de întregul popor britanic.

La manifestările de respectuoasă simpatie cu care națiunea britanică încearcă să consoleze pe îndurerata Regină și pe Augustul ei soț, poporul român adaugă sentimentele lui mângâietoare și sincera lui simpatie pentru familia domnitoare a Marei Britanii.

Una din cele mai recente fotografii ale contesei Strathmore cu sotul său, lord Strathmore.

Rapidul-Berlin-București a deraiat lângă Cracovia

Varșovia, 24 (Rador).—Rapidul Berlin — Cracovia — București a deraiat azi după amiază în apropiere de gara Biezanow, de lângă Cracovia.

Accidentul se datorește îndrumării rapidului, printr'o greșită manevră a acelor, pe o linie învecinată cu cea pe unde trebuia să treacă. Locomotiva rapidului s'a izbit de cele două tampoane dela capătul liniei.

Locomotiva și câteva vagoane au deraiat, răsturnându-se.

Un călător a fost grav rănit. Alți patru au fost răniți mai ușor.

*

Varșovia, 24 (Rador). — In legătură cu deraierea de lângă gara Biezanow, agenția „Pat" dă următoarele precizări:

Cinci membri ai personalului rapidului sunt grav răniți. Dintre călători, o persoană a fost ușor rănită.

Limba noastră

XX

Mult așteptatul Congres

Vorbesc cam târziu de Congresul profesorilor de română. M'au împiedicat unele împrejurări în afară de voința mea.

Au statornicit profesorii principiul călăuzitor că „limba și literatura română trebue să ocupe primul loc în învățământul secundar, ca mijlocul cel mai potrivit pentru formarea și desvoltarea sănătoasă a tineretului țării".

Pentru înfăptuirea acestui scop, Congresul a hotărît:

1.— „Stabilirea unei gramatici cu norme sigure".

2.— „Fixarea unei ortografii simple (!) și raționale. (?)

3.— „Predarea gramaticii și compoziționii în toate clasele școalei secundare.

4.— „Intărirea dragostei pentru limba românească".

5.— „Congresul împuternicește comitetul ca să alcătuiască comisiuni care să purceadă la înfăptuirea programului arătat".

Foarte bine. Au văzut, în sfârșit, și domnii profesori că nu mai merge cu atâta nepăsare, care destramă totul și a venit vremea să se întărească în școală dragostea pentru limba românească. Au părăsit și teoria ciudată, și cu urmări atât de rele, că „o limbă vie nu se învață cu gramatica". Au trecut la teoria sănătoasă, sprijinită cu tărie de noi, că nici o limbă, vie sau moartă, nu se poate învăța fără gramatică.

O limbă se vorbește mai bine sau mai rău. Gramatica statornicește regulele limbii, luând de pildă pe acei cari o vorbesc mai bine. Aceste regule trebue să le învețe cine vrea să vorbească și să scrie corect.

Noi ne aducem aminte însă, că la 29 Martie, anul trecut (1937), profesorii de română, întruniți la sediul cercului din București, au hotărât, între altele:

1. — „Stabilirea *incompatibilității* între calitatea de funcționar retribuit de stat, *în deosebi profesor, și activitatea de producător literar, apărător sau propagator al literaturii primejdioase*, fie în școală, fie în afară, prin publicațiuni de orice fel.

2. — „Scoaterea din manualele școlare și din biblioteci *a scrierilor primejdioase*".

Cu mirare vedem că în moțiunea ce s'a votat la Congres domnii profesori nu vorbesc nimic despre această *„incompatibilitate* între calitatea de funcționar retribuit de stat, *în deosebi profesor*, și activitatea de producător literar, apărător sau propagator al literaturii primejdioase", cum n'au vorbit nimic nici despre „scoaterea din manualele școlare și din biblioteci a scrierilor primejdioase".

Înțelegem. Decât interesele învățământului, a trecut înainte interesul de a nu supăra pe unii „colegi", — și dintre cei mai „distinși". „Stabilirea unei gramatici *cu norme sigure*" nu supără pe nimeni. „Fixarea unei ortografii, *simple* și *raționale*", nu supără pe nimeni. Dar „stabilirea *incompatibilității între calitatea de profesor* și activitatea de *producător literar, apărător sau propagator al literaturii primejdioase*", ar fi supărat grozav pe atâția.

Cu aceeaș mirare am văzut că moțiunea nu vorbește nimic nici despre limba noastră, atât de batjocorită, chiar în școală încât în țara românească, pătura așa zisă „cultă" a ajuns să nu mai știe românește. Când un străin aude pe senegalezii noștri vorbind cu *bonjur, bonsoar, mersi*, are dreptul să creadă că poporului român i-au lipsit până și cuvintele pentru aceste noțiuni de bună cuviință și a trebuit să le împrumute de aiurea. S'ar crede că noi n'am știut nici ce e *călătorie* și a trebuit să luăm pe *voiaj*. Ce zic francezii, când văd pe *voyage* al lor scris barbar: *voiaj*, nici nu ne mai întrebăm.

Și tot cu aceeaș mirare am văzut că la Congres nu s'a vorbit nimic despre pregătirea profesorului. Că — nu e așa? — peste metode și peste programe stă valoarea profesorului. Cât prețuește el, atât prețuește și școala. O mare lipsă în pregătirea profesorilor de română e că mulți dintre ei, poate cei mai mulți, nu știu — n'au învățat — latinește. Și cum nu se poate medic care să nu știe anatomia, nici astronom care să nu știe matematicile, tot așa nu se poate să fii profesor de română, dacă nu știi latinește.

Ne mai așteptam ca domnii profesori de română, strânși în Congres, să se ridice ca un singur om și să ceară întocmirea cât mai repede a Dicționarului Academiei române. Nu s'a ridicat nici unul. Sunt fericiți. N'are nici unul nedumeriri. Și atunci ce nevoie de dicționar? Au tărârât însă toți pe ortografie. Să scriem *izvor* cu *s* sau *izvor* cu *z*? Să scriem *m'aș* cu apostrof sau *m-aș* cu linioară? Iată marea durere a domnilor profesori.

Dar, n'am sfârșit.

T. PISANI